

Geachte informateurs,

In deze brief vragen wij uw aandacht voor het beschermingsbewind. Wij bepleiten dat bewindvoerders meer tijd en aandacht voor hun cliënten krijgen, een hoger uurtarief en een verschuiving van de financiering van bewinden van de gemeenten (Bijzondere Bijstand) naar het ministerie van Justitie & Veiligheid (Raad voor de Rechtsbijstand).

Bewindvoerders en bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is een belangrijk thema in de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen die momenteel onderzoeken of zij samen een nieuw kabinet kunnen vormen. Steeds meer mensen hebben moeite om rond te komen, onder meer door hoge(re) vaste lasten en duurdere boodschappen. Naar schatting 1 op de 5 Nederlandse huishoudens heeft bovendien risicovolle of problematische schulden.

Sommige mensen zijn vanwege een fysieke en/of mentale beperking überhaupt niet in staat om hun financiële zaken zelfstandig te beheren. **Het idee van zelfredzaamheid is voor een deel van deze doelgroep onrealistisch en onhaalbaar.** Zij kunnen een beroep doen op de rechter voor een zogeheten beschermingsbewind. Dat is een zeer ingrijpende maatregel omdat het de (financiële) vrijheid van mensen aanzienlijk beperkt. Daarom is de toetsing door een onafhankelijke en onpartijdige rechter onmisbaar om de rechtsbescherming van deze kwetsbare mensen te borgen.

Als de rechter iemand onder bewind plaatst, wordt er ook een bewindvoerder aangewezen. Dat kan iemand uit de nabije omgeving zijn, zoals een familielid, maar meestal kiest de rechter een bewindvoerder die is erkend door het Landelijke Kwaliteitsbureau CBM van de Rechtspraak. Dit bureau controleert onder meer of curatoren, bewindvoerders en mentoren aan alle opleidings- en kwaliteitseisen voldoen. Ook treedt de rechter op als toezichthouder en vindt jaarlijks een evaluatie plaats van alle werkzaamheden.

Kwaliteitsbeleid en toezicht

Hoewel er helaas soms bewindvoerders zijn die onder de maat functioneren, of bewust zich vergrijpen, daalt het aantal incidenten steeds verder. Dat wordt beaamd door de Rechtspraak. Op het aantal benoembare bewindvoerderskantoren is het in minder dan 0,5% van de gevallen noodzakelijk dat er door de toezichthoudende kantonrechter wordt bijgestuurd. In de helft van die gevallen (dus 0,25% van het totaal) grijpt de kantonrechter in. Er volgen dan strenge sancties en krijgen eventuele malafide bewindvoerders geen benoemingen meer én worden ontslagen in alle dossiers. Wij beseffen echter dat elk incident er helaas een teveel is. Daarom denken wij graag mee over hoe ook deze incidenten voorkomen kunnen worden of hoe de gedupeerden cliënten extra ondersteund kunnen worden.

Naar schatting zo'n 250.000 Nederlanders heeft zo'n beschermingsbewind. Voor het overgrote deel gaat het om langdurige of zelfs levenslange ondersteuning, het zogeheten toestandsbewind. Sinds enkele jaren bestaat er ook het schuldenbewind, waar momenteel ongeveer 63.000 mensen mee te maken hebben. Dat gaat doorgaans vooraf aan een traject van

schuldhulpverlening en heeft mede daarom een beperkte duur van maximaal 5 jaar. Overigens is er bij een schuldenbewind ook vaak een relatie met een fysieke en/of mentale beperking. Voor mensen of gezinnen die alleen vanwege schulden vastlopen, maar in principe zelfstandig kunnen functioneren, bestaan dikwijls andere, minder ingrijpende vormen van ondersteuning zoals budgetbeheer.

Private sector in het publiek domein

Erkende bewindvoerders, mentoren en curatoren opereren doorgaans in het private domein vanuit een stichting of een onderneming. Bewindvoerders ontvangen een vaste vergoeding per cliënt (<https://www.nbbi.eu/tarieven-bewindvoering-curatele-en-mentorschap-2024/>), gebaseerd op 17 uur ondersteuning per jaar. Voor een schuldenbewind komen daar 5 uur bij. Die uren zijn onvoldoende voor de meest basale financieel-administratieve ondersteuning (<https://www.nvbk.nl/page/1439/2024/01/16/Tarieven-niet-kostendekkend-wat-vindt-minister-Weerwind-daarvan>). Voor meer persoonlijke aandacht of een huisbezoek bestaat geen of nauwelijks ruimte. Ook voor iets als het bevorderen van de zelfredzaamheid voor iemand onder een schuldenbewind wordt nu 1 uur per jaar toegerekend. Daar valt natuurlijk nauwelijks iets van te verwachten.

Gedeelde zorgen met Tweede Kamer

Recent heeft de Tweede Kamer een ronde tafel gesprek gehouden naar aanleiding van de Initiatiefnota van het voormalige Kamerlid H. Kat, 'Meer tijd, aandacht en bescherming bij bewind' (<https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvi5epmj1ey0/vm8cmkdgzdtu>). Bij haar pleidooi om **meer ruimte te creëren voor tijd en aandacht** sluiten wij ons van harte aan. De gedachte dat de gemeente in meer of mindere mate de rol van de rechter over zou moeten nemen - als regisseur, kwaliteitsbewaker en toezichhouder - lijkt ons daarentegen onwenselijk; het is immers vaak de (gemeentelijke) overheid die de grootste schuldeiser is.

Beschermingsbewind is er juist voor bedoeld om de belangen van cliënten te beschermen. De huidige rolverdeling tussen rechters, gemeenten en bewindvoerders functioneert bovendien goed. Wij steunen wel het sluiten van convenanten tussen gemeenten en bewindvoerders, zoals gelukkig ook steeds vaker gebeurt, bijvoorbeeld over de uitstroom van een schuldenbewind naar schuldhulpverlening.

Naast een toename van het aantal uren per cliënt vragen wij ook uw aandacht voor het **huidige uurtarief**. Dat is al meer dan tien jaar bevroren. Gezien de oplopende kosten waar ook bewindvoerders mee te maken hebben, staan de bedrijfsresultaten van bewindvoerders onder druk. Zonder een hoger en realistischer tarief zou dit kunnen leiden tot het verdwijnen van (ook grote) bewindvoeringsorganisaties. Dan komen mensen in hele kwetsbare situaties nog verder in de problemen. Op dit punt zien we de nodige gelijkennis met wat er zich in de sociale advocatuur en bij de huisartsen voordoet.

Bewind betalen uit Raad voor de rechtsbijstand

Bovendien bepleiten wij een **andere financiering** van het beschermingsbewind. Nu gebeurt dat, als een cliënt het niet zelf kan betalen, uit het gemeentebudget voor de Bijzondere Bijstand. Dat legt soms een fors beslag op de middelen die gemeenten kunnen en vaak ook moeten inzetten voor het sociaal domein. Mede vanwege het structurele karakter van de meeste beschermingsbewinden is het niet terecht dat de rekening bij de gemeente wordt neergelegd. Voor deze doelgroep is een bewind niet bijzonder maar een 'gewoon' en onmisbaar onderdeel van hun leven. Daarom zouden wij het beter vinden wanneer de financiering vanuit de begroting van de Raad voor de Rechtsbijstand (onderdeel begroting Justitie & Veiligheid) plaatsvindt. Dat biedt ook een betere basis voor de samenwerking tussen gemeenten en bewindvoerders.

Mentoren en curatoren

In deze brief zoomen wij in op de positie van het beschermingsbewind. Tot de branche van wettelijk vertegenwoordigers behoren ook de mentoren en curatoren. Voor hen geldt in dezelfde mate dat ze al enkele jaren te maken hebben met tarieven die niet meer kostendekkend zijn. Mentoren en curatoren komen in dezelfde mate tijd tekort om aandacht te hebben voor hun cliënten. Wij zien dan ook graag een oplossing voor het gehele CBM-vakgebied.

Tot slot

Wij zijn ervan overtuigd dat bestaanszekerheid en de (rechts)bescherming van kwetsbare mensen in onze samenleving een prominente plek krijgen in de plannen van het nieuwe kabinet. Daarom hopen wij dat onze aanbevelingen in deze brief tijdens de formatiebesprekingen zullen worden meegenomen. Vanzelfsprekend zijn wij bereid om onze brief nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Anton van den Ham
Voorzitter NBBi

Gert Boeve
Voorzitter Horus